

Boom juridisch
Postbus 85576
2508 CG Den Haag
T (070) 330 70 33
E info@bju.nl
I www.boomjuridisch.nl

EstateTip

Review

Afl. 2020-25

9 september 2020

De legitieme: een complexe regeling die eenheid in het gezin brengt?

Voorstanders van de legitieme hoort men wel zeggen dat de regeling eenheid binnen het gezin brengt. Het regime zorgt er immers voor dat iedereen binnen bepaalde marges meedoet bij de vererving van de nalatenschap van de ouders. Tegenstanders van de legitieme zullen bij deze gedachte hun wenkbrauwen fronsen en van mening zijn dat de legitieme juist tot conflicten leidt en olie op het vuur gooit. Hoe dit ook zij, dat de legitieme een bron van procedures is, staat buiten kijf.

Illustratief zijn de volgende twee procedures: rechtbank Noord-Holland 22 juli 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:5543 en rechtbank Noord-Holland 19 augustus 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:6294. In beide zaken ging het om de omvang van de legitimaire massa van artikel 4:65 BW. Giften gaan mee voor de berekening van de legitieme, zo is bekend. Dit ter voorkoming van het ontgaan van de legitieme. Soms laat de wetgever de teugels vieren en worden giften uiteindelijk buiten beschouwing gelaten, ook al vallen ze in beginsel onder de 'in aanmerking te nemen giften'.

In de zaak die in juli speelde in Noord-Holland lagen bepaalde cadeaus van erflater onder de loep. Er werd een verjaardagsfeestje cadeau gedaan in café de Nadorst (kosten € 768,50). Het zal gezellig zijn geweest. Bovendien werd een televisie geschonken (€ 2.000). Is hier sprake van een gebruikelijke niet bovenmatige gift in de zin van artikel 4:69 lid 1 sub b BW die derhalve niet meegeteld wordt bij de legitimaire massa? De rechtbank ziet het als volgt:

'4.16. Wat betreft de uitgaven voor cadeaus en het feest in de Nadorst is de rechtbank van oordeel dat deze als gebruikelijke gift moeten worden aangemerkt. Met dergelijke giften wordt ingevolge artikel 4:69 lid 1 sub b geen rekening gehouden bij de berekening van de legitimaire massa. Op grond van welke omstandigheden deze uitgaven als onredelijk of bovenmatig moeten worden aangemerkt, onderbouwt de bewindvoerder niet. De enkele stelling, dat een bedrag van maximaal € 50,- voor een cadeau redelijk is te noemen, is daartoe onvoldoende. Te meer, omdat [gedaagde] in de laatste tien jaar een belangrijke rol in het leven van erflaatster speelde, [gedaagde] de zorg voor haar organiseerde, en erflaatster ook blijkens de overgelegde verklaringen van derden vrijgevig was. Daarom laat de rechtbank deze uitgaven bij de berekening van de legitimaire massa buiten beschouwing.'

Terecht denk ik. De goedheid van de gever dient bij de beoordeling overigens ook een zekere rol te spelen, zo blijkt uit de parlementaire stukken (Parl. Gesch., Invoeringswet Boek 4, MvA, p. 1872).

In augustus had dezelfde rechtbank eveneens te oordelen over de omvang van de legitimaire massa.

Erflater had lange tijd maandelijks betalingen gedaan aan de enig erfgenaam, een stiefdochter, dan wel aan haar echtgenoot die zorg verleenden aan een dochter van erflater.

‘4.9.1. [...] Ter zitting is nader toegelicht dat de vaste bedragen van € 400,- en later € 800,- feitelijk blijken van waardering van erflater voor zijn stiefdochter [gedaagde 1] en haar echtgenoot waren voor de zorg die zij verleenden aan [gedaagde 3]. De rechtbank treedt niet in de wijze van het verlenen van mantelzorg door [gedaagde 1], omdat daarover onvoldoende duidelijk is geworden. Aangenomen mag wel worden dat [gedaagde 1] en haar echtgenoot de nodige bemoeiingen hebben gehad met de zorg voor en over [gedaagde 3] in Nederland. Dat erflater het op zijn plaats vond om hen daarvoor een vergoeding toe te kennen voor diverse onkosten en dergelijke, wil de rechtbank wel aannemen en is ook niet ongebruikelijk. Een bedrag van € 100,- per maand acht de rechtbank in dat kader aanvaardbaar. Een dergelijk bedrag kan worden gezien als een gift aan personen ten aanzien van wie de erflater moreel verplicht was bij te dragen in hun onderhoud tijdens zijn leven (artikel 4:69, eerste lid, onder a BW). Voor het overige moeten de vaste overgemaakte bedragen in het kader van het erfrecht worden beschouwd als “giften” in de zin van artikel 4:67, aanhef, onder e BW. Deze maken dus onderdeel uit van de legitimaire massa.’

Hier wordt artikel 4:69 lid 1 onder a BW van stal gehaald om een deel van de gift buiten de massa te houden. Voor de toepassing van de regeling worden niet als giften beschouwd giften aan personen ten aanzien van wie de erflater moreel verplicht was bij te dragen in hun onderhoud tijdens zijn leven of na zijn dood, voor zover zij als uitvloeisel van die verplichting zijn aan te merken en in overeenstemming waren met het inkomen en het vermogen van de erflater.

De gift, die voor de legitieme geen gift is. In het midden kan blijven of de morele verplichting wel van dien aard is dat er sprake is van een natuurlijke verbintenis (Parl. Gesch., Vaststellingswet Boek 4, MvA, p. 436). Ook rechtbank Rotterdam 15 mei 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:4291, werd onlangs geconfronteerd met een beroep op artikel 4:69 lid 1 onder a BW. Een erflaatster had een groot bedrag ter beschikking gesteld aan een erfgenaam om bij deze erfgenaam executieverkoop of veiling te voorkomen. De erfgenaam was van mening dat deze gift op grond van artikel 4:69 lid 1 BW buiten beschouwing moest worden gelaten bij de berekening van de legitieme van de onterfde legitimaris die zich roerde. De rechtbank zag het als volgt:

‘5.18. De in artikel 4:69 lid 1 aanhef en onder a BW bedoelde giften betreffen giften aan personen ten aanzien van wie de erflater moreel verplicht was bij te dragen in hun onderhoud tijdens zijn leven of na zijn dood, voor zover zij als uitvloeisel van die verplichting zijn aan te merken en in overeenstemming waren met het inkomen en het vermogen van de erflater. Ter bepaling van de morele verplichting tot onderhoud is bepalend de onderhoudsbehoefte van de begiftigde, de financiële capaciteit van de schenker en de relatie van de schenker en de begiftigde. Ook de mate van intensiteit van de morele verplichting speelt een rol.’

De rechter laat zich hier leiden door de parlementaire toelichting op de onderhavige bepaling (Parl. Gesch., Vaststellingswet Boek 4, p. 437), maar is in casu niet overtuigd van het feit dat de erflaatster wel moreel verplicht was de bevoordeelde erfgenaam te onderhouden Zie nader F.W.J.M. Schols, *AdvoTip* 2020/11.

Met de regeling van artikel 4:69 lid 1 onder a en b BW wordt de legitieme verzacht. En met deze verzachting zouden procedures voorkomen kunnen worden, althans in ieder geval in theorie.

Maar of de regeling van de legitieme als zodanig de eenheid binnen het gezin waarborgt? Dat laat ik graag aan u. Wel is de regeling complex, daar zullen voor- en tegenstanders van de legitieme wel consensus over kunnen bereiken.

Tot volgende week

Prof. mr. dr. F.W.J.M. Schols

ScholsBurgerhartSchols

Boomjuridisch

www.scholsburgerhartschols.nl www.boomjuridisch.nl

© 2020 Boom juridisch | ScholsBurgerhartSchols

Hoewel de uiterste zorg is besteed aan de inhoud van *EstateTip* Review aanvaarden de uitgever en de redactie geen aansprakelijkheid voor onvolledigheid of onjuistheid